

Neki oblici specijalnih dejstava izraelskih snaga u ratu u Libanu 1982. godine

Ukazujući na izjave nekih arapskih vođa o ciljevima Arapa da izbrišu Izrael sa geografske karte i bace njegovo stanovništvo u more, izraelski politički i vojni krugovi ističu da bi poraz Izraela u ratu u takvoj situaciji bio ravan uništenju i fizičkoj likvidaciji izraelske nacije, čemu se svaki Izraelac treba da suprotstavi. Koristeći se pri tom i mržnjom prema Arapima, oni ističu potrebu obraćuna, jer »Arapci razumeju samo silu, a Izrael bez vojne sile ne može postići svoje ciljeve.«

Dosledan tako formulisanim političkim stavovima, Izrael razvija i sprovodi i određene forme specijalnog rata primenjujući, pored uobičajenih psihološko-propagandnih, i druge metode radi postizanja glavnog *političkog cilja* — stvaranja »velikog Izraela« od Eufrata do Crvenog mora. Pri tom, posebna pažnja se poklanja pripremi sopstvenih oružanih snaga i stanovništva za rat.

1. Moralno-politička i psihološko-propagandna priprema u izraelskoj armiji za rat

Programi i oblici moralno-političke i psihološko-propagandne pripreme u oružanim snagama i u društvu zasnivaju se na ideološko-političkoj platformi *cionizma*¹ i koncepciji »svetog rata« u kome

¹ Ovaj pokret je dobio ime po brdu Cion kod Jerusalima. Na prvom kongresu cionista 1897. godine u Bazelu prihvaćena je platforma pokreta u kojoj se kao glavni politički cilj ističe »sveti rat« za naseljavanje Palestine i stvaranje jevrejske države. Ta platforma ostala je neizmenjena i do danas.

se ne sme dopustiti izvođenje borbenih dejstava unutar granica vlastite teritorije.

Zasnovane na takvoj ideološko-političkoj osnovi, doktrina i strategija nalažu i adekvatne moralno-političke i stručne pripreme oružanih snaga kako bi se obezbedili: visoka moralno-politička i borbena spremnost i sposobnost oružanih snaga, brza mobilizacija, velika pokretljivost i ekonomisanje snagama i sredstvima, energičnost u izvođenju dejstava i propagandno-psihološki uticaj na protivnika radi razaranja njegovog borbenog morala, uticaja na svetsko javno mnjenje i slično. Radi postizanja maksimalnih psiholoških efekata u izvođenju borbenih dejstava predviđena je i upotreba određenih borbenih sredstava, kao što su vođene avio-bombe sa velikom ubojnom moći, protivoklopne rakete i slično, koja bi, pored ljudskih i materijalnih gubitaka, izazvala paniku u redovima protivnika i pozitivno delovala na sopstvene snage.

U vaspitnom radu polazi se od stava da se visok borbeni moral vojnika izgrađuje kroz obuku: sticanjem veština da se uspešno dejstvuje protiv nadmoćnijih protivnika i da se efikasno upotrebi vlastito oružje i stvaranjem načina da se bezuslovno i tačno izvršavaju naređenja pretpostavljenih starešina.² U razvijanju mržnje prema Arapima i privrženosti vlastitoj politici, svestrano se koriste raznovrsne teme i ogromna domaća i svetska propaganda (štampa, radio, televizija i slično).

Prema izraelskim propisima i pravilima, vojnik se obavezuje da veruje u boga (Jehovu) i državu, da bude dobar patriota i da brani interese svoje zemlje.

Moralni i psihološko-propagandni uticaj na pripadnike oružanih snaga vrši se i na taj način što je vojsci dato važno mesto u državi i društvu. Služba u armiji se proglašava za čast i sreću svakog pojedinca. Odziv za vojne škole veoma je visok. Postati komandir ili komandant jedinice izjednačava se u svesti mladog oficira sa njegovim najvišim idealom.

Visok nivo borbenog morala nastoji se postići stvaranjem kod ljudi uverenja da se pravo, sloboda i nezavisnost ne mogu ostvariti političkim argumentima već, isključivo, putem primene sile. Kao posledica takvog gledanja, u oružanim snagama se često ističe »da Izrael može opstati samo ako stalno održava borbenu gotovost najvišeg

² U toku izvođenja dejstava u Libanu izraelski vojnici su izjavljivali pred novinarima da bezgranično veruju svojim starešinama i da, u borbi, stalno imaju osećaj da je komanda sa njima i da »bdi je nad njihovom bezbednošću i sigurnošću« (Svedočanstva sa bojišta, Aman 1982. godine).

stepena svih njegovih ljudskih i materijalnih snaga.« Služba žena u armiji, po njihovoj oceni, ima pozitivan uticaj na čitave generacije, jer će žene i buduće majke efikasnije vaspitavati decu u duhu patriotizma i drugih vrednosti, kao što su odgovornost, inicijativa, volja i spremnost na odricanje radi odbrane zemlje.

Izučavanje Biblije i prošlosti Jevreja determinišu prirodu vaspitanja i izgrađivanja borbenog morala. Organizuju se specijalni kursevi za više oficire, na kojima se izučava jevrejska misao i ideali, ciljevi borbe jevrejske nacije i države, bezbednost Izraela i slično. U svim jedinicama ranga bataljona nalaze se rabini koji putem posebnih kurseva pripadnike armije intenzivno vaspitavaju u duhu Biblije. Za sve regrute u vojnim jedinicama obavezne su dnevne molitve i striktna primena ritualne ishrane u vojnim menzama, koje su pod kontrolom rabinske inspekcije.

2. Neki oblici specijalnog rata prema protivniku

Uporedo sa izvođenjem akcija na frontu, izraelske oružane snage su, u ratu u Libanu, primenjivale brojne mere i postupke sračunate na brzo slamanje morala i volje za otporom i stvaranje nesigurnosti, panike i straha u redovima sirijskih i palestinskih jedinica i kod libanskog stanovništva. Pri tome, specijalna dejstva su, najčešće, izvođena na jedan od ustaljenih načina koji je karakterističan za dejstva specijalnih snaga.

Isolacija reiona izvođenja borbenih dejstava načelno je izvođena radi sprečavanja uspostavljanja ili prekida protivnikovih linija snabdevanja, onemogućavanja protivnika da koristi određene ključne reione i radi uništenja industrijskih postrojenja, vojnih instalacija, opreme i materijalno-tehničkih sredstava, ili radi sprečavanja korišćenja nekih komunalnih instalacija od vitalnog značaja.³ Od specijalnih dejstava, izolacija reiona izvođenja borbenih dejstava obično ima najširi uticaj na protivnikove mogućnosti da vodi rat i, shodno tome, smatra se osnovnim operativnim zadatkom specijalnog ratovanja. Grupe, a često i kompletne borbene jedinice, prvenstveno komandoske i padobranske, ubacivane su u pozadinu protivnika radi organizovanja i izvođenja borbenih dejstava, diverzija, obaveštajno-izvi-

³ Jedna od takvih akcija bila je prekidanje snabdevanja vodom zapadnog Bejruta. Naime, vodovod se nalazio u rukama izraelskih snaga koje su prekinule dovod vode u grad da bi iznuravanjem i pritiskom na stanovništvo iznudile njihovu saradnju.

dačke delatnosti i uspostavljanja kontakta sa gerilskim i drugim oružanim i političkim formacijama prijateljski raspoloženim prema Izraelu. Pored toga, ubačene jedinice su u sadejstvu sa domaćim gerilskim i drugim formacijama izvršavale i druge zadatke: prisluškivanje telefonskih razgovora, obezbeđenje važnijih objekata od razaranja, zauzimanje i držanje određenih rejona do pristizanja snaga sa fronta i drugo. Kada se napadaju posebno važni objekti, grupe, načelno, dejstvuju zajedno sa domaćim snagama.⁴

Grad Sidon je osvojen, tako reći, na prepad. U centar grada, na gradski stadion, spušten je helikopterski desant i, kada su sve snage branioca bile usredsređene na njegovo uništenje, iskrcan je i pomorski desant sinhronizovan sa početkom koncentričnog napada tenkova i pešadije na grad, tako da je organizovani otpor branilaca brzo slomljen.

U nastojanju da zauzmu delove Bejruta, Izraelci su se služili i lukavstvima i prevarama. Tako je bejrutski aerodrom zauzet zahvaljujući prevari. Naime, aerodromske instalacije i zgrade je branilo 120 vojnika regularne libanske armije, dok su borci Palestinske oslobodilačke organizacije (PLO) poseli i branili prilaze aerodromu. U saradnji sa nekim oficirima vojnoobaveštajne službe libanske armije, grupa od 60 izraelskih komandosa je, presvučena u libanske uniforme, prošla kroz položaje boraca PLO, navodno, kao smena dela libanske posade. Na taj način su upali u aerodromske zgrade i otvorili vatru u leđa borcima PLO. Istovremeno je započeo napad s fronta, tako da je odbrana bila vrlo brzo razbijena. Trebalo je da se taj napad produži iskrcavanjem pomorskog desanta na veliku bejrutsku plažu, ali ni taj, ni još 17 drugih pokušaja iskrcavanja, nisu uspeali zbog uporne odbrane sektora.

Radi sadejstva združenim jedinicama u napadu, specijalne komandoske jedinice angažuju se na pravcu dejstva glavnih snaga (u ulozi vazdušnog desanta) za zauzimanje i držanje ključnih objekata po dubini protivnikove odbrane za određeno vreme (prevoji, tesnaci, mostovi, tuneli, brane, aerodromi, komunikacijski čvorovi i slično), uništenje komandnih mesta i centara veze, napad na bokove brani-

⁴ Pri izvođenju blokade zapadnog Bejruta, Izraelci su spustili vazdušni desant jačine bataljona na padine visova severoistočno od grada, istovremeno kada su jedinice naoružane milicije libanske hrišćanske Falange ušle u istočni deo grada. Te jedinice su zajedno sa Izraelcima blokirale severne, severoistočne i istočne izlaze iz zapadnog Bejruta i držale ih do pristizanja glavnine izraelskih napadnih kolona. Susret sa falangistima, komandant izraelskog padobranskog bataljona opisuje kao vrlo srdačan: »U nedelju 13. juna 1982. godine u 14,30 časova, susreo sam se sa njihovim šefom. Prvo smo se rukovali...« (iz knjige *Svedočastva sa bojišta*, Aman 1982. godine).

oca, izviđanje na većim dubinama, rušenje delova komunikacija i objekata na njima, miniranje, dezorganizaciju pozadine, zarobljavanje i izazivanje panike.⁵

Psihološko-propagandna dejstva Izraelci su u ratu u Libanu izvodili istovremeno na više nivoa.

Težište strategijske propagande, koju planira i vodi u dužem vremenskom periodu za to posebno organizovan aparat, usmereno je na podrivanje moralno-političkog stanja i razbijanje jedinstva u protivničkim zemljama, a posebno u njihovim armijama. Istovremeno, ona treba da podrži ostvarenje vlastitih ciljeva i izvrši uticaj na svetsko javno mnjenje. Zbog toga, ta propaganda prva je stupila u dejstvo.

Izrael, na primer, strategijski cilj svoje propagande gradi na samouverenju da je okupacijom arapskih teritorija jedino moguće osigurati bezbednost zemlje. Strategiju svoje propagande zasniva na slabom moralu arapskih armija, na maksimalnim zahtevima u pogledu prava na okupiranim teritorijama, na korišćenju arapskih pretnji u pogledu uništenja Izraela i potrebi odbrane od eventualne njihove realizacije, na širem propagandnom iskorišćavanju arapskog odbijanja da prizna Izrael kao državu, na veštom korišćenju arapskog nejedinstva i na njegovom produbljivanju, na širenju glasina o slabostima Arapa, uz istovremeno glorifikovanje svoje superiornosti, visokog morala svojih oružanih snaga i naroda, savremenog naoružanja i opreme. Pri tome, obilno se koriste sva sredstva javnog informisanja (radio, televizija, štampa, film) i druga raspoloživa sredstva.⁶

⁵ Na centralnom (planinskom) pravcu dejstva, grupe komandosa su, prevučene u libanske i palestinske uniforme, upadale u sela u pozadini palestinskih i sirijskih jedinica, palile kuće i maltretirale stanovništvo ili prenosile glasine da je svaki otpor uzaludan, jer Izraelci raspolažu takvim ubojnim sredstvima čiji je efekat dejstva neslučenih razmera. Obično, posle nastupa ovih grupa po naseljima je dejstvovala avijacija ili artiljerija uništavajući selo, što je trebalo da služi kao potvrda rasturenih glasina. Takva vrsta dejstva doprinela je da se i na tom delu fronta, iako su uslovi za upotrebu moderne tehnike bili relativno nepovoljni, dostigne visok tempo napada i postignu uspehi.

⁶ General Moše Levi, novopostavljeni načelnik Generalštaba izraelskih oružanih snaga, u intervjuu izraelskim novinarima, nakon završetka okruženja Bejruta, izjavio je za list »Jediot Aharonot« iz Tel Aviva da su pripreme za rat i borbena dejstva izvođena javno, jer su televizija, radio i štampa svakodnevno izveštavali o situaciji na frontu, uz obilje fotografija, dokumenata, fotoreporterskih i filmskih reportaža, što je omogućilo jevrejskoj i svetskoj javnosti da, fazu po fazu, prati tok rata. »Prikazivanje situacije je bilo u toj meri verno da su i Arapi pre verovali nama nego svojim sredstvima informisanja« — istakao je general Levi.

Taktička propaganda je veoma intenzivno i vešto korišćena radi podrške vlastitih vojnih operacija i izazivanja negativnih efekata na moral protivničkih oružanih snaga (posticanje straha, panike i dezertstva, predaje ili odbijanja izvršenja naređenja za borbu).

U toku borbenih dejstava, Izraelci su putem radio-sredstava, zvučnika, letaka i slično upućivali poruke sirijskim vojnicima i palestinskim borcima da se predaju, da ne ginu uzalud, da njihova borba nema perspektive, i pri tome se koristili i pojedinim zarobljenicima koji su lično saopštavali poruke takve sadržine sredstvima komuniciranja. Na sličan način su vršili psihološki pritisak i na arapsko stanovništvo u zonama dejstva, upućujući mu pozive da ostane u svojim kućama i da bude lojalno prema izraelskim vojnicima koji protiv njega nemaju ništa, već se bore protiv »naoružanih bandi, koje ih uznemiravaju i onemogućavaju miran život kod svojih kuća.«

Konsolidaciona propaganda preduzimana je prema civilnom arapskom stanovništvu na okupiranoj teritoriji da bi ga pridobili za saradnju sa okupacionim vlastima, da bi se stvorila kvislinška vlast i olakšala kontrola okupirane teritorije, obezbedile komunikacije, važni objekti i slično.⁷

Uporedo s tim Izraelci su se služili i veoma surovim metodama kao što su streljanja, mučenja zarobljenika i stanovništva, proterivanje stanovnika s okupirane teritorije, stvaranje posebnih logorskih naselja i koncentracionih logora (najveći koncentracioni logor u južnom Libanu, formiran još u toku izvođenja borbenih dejstava, nalazi se u okolini grada Nabatije i u njemu je zatvoreno više od 5.000 Palestinaca i Libanaca). Zbog takvih mera, teško je bilo organizovati borbu na okupiranoj teritoriji iako su grupe, pa i kompletne manje jedinice PLO ostajale na okupiranom delu teritorije radi nastavljanja oružane borbe.

Istovremeno, ratna atmosfera se podgrevala i raznim vestima koje su lansirane iz SAD i iz zemalja Zapada, prema kojima Izrael ne želi ništa drugo do svoje bezbedne granice i proterivanje Palestinaca iz Libana, jer su oni ti koji su izazvali rat.

Izvođenje obaveštajno-izviđačkih dejstava je čest zadatak snaga za specijalna dejstva. Specijalne jedinice ubačene duboko u pozadinu

⁷ Izraelu je išlo naruku i postojanje relativno jakih naoružanih formacija odmetnika iz libanske armije (majora Hadada), koje su nastupale odmah iza izraelskih jedinica i organizovale, u saradnji sa Izraelcima, kontrolu zauzete teritorije. Te jedinice su mnogo pre agresije zaposle jug Libana, uz samu granicu sa Izraelom, i otvoreno sarađivale sa izraelskim oružanim snagama, tako da je njihova saradnja sa okupacionim snagama samo nastavljena otpočinjanjem borbenih dejstava.

protivnikovog borbenog rasporeda u stanju su da daju veliki doprinos opštem obaveštajnom planu zajedničke komande.

Pripreme za obaveštajno obezbeđenje borbenih dejstava u Libanu, Izraelci su počeli još od tzv. raketne krize 1981. godine. Oni su u Liban ubacili više desetina svojih obaveštajaca isključivo sa zadatkom da prate pokrete i aktivnosti sirijskih jedinica i jedinica PLO. Organizovano je automatsko praćenje aktivnosti vojnih snaga u Libanu i Siriji upotrebom velikog broja različitih vrsta senzora, nabavljenih u SAD ili razvijenih u sopstvenim razvojnim ustanovama. Najčešće su korišćeni seizmički, radio-elektronski i akustički senzori, koji su razbacivani »sejanjem« po teritoriji Libana i Sirije. Radi kamuflaže i težeg otkrivanja od neprijatelja, pravljani su u raznim oblicima (žbun, kamen, suva grana, busen trave i slično), a najčešće su izbacivani iz aviona pri njihovom povratku sa izviđačkih letova iznad libanske teritorije, dok su na teritoriji Sirije postavljani ručno od ubačenih agenata i obučenih saradnika.

Uz neprestano radio-goniometrijsko i radio-lokatorsko izviđanje, u velikoj meri su korišćene i bespilotne letelice sopstvene i američke proizvodnje. Pomoću tih letelica, koje su opremljene različitom izviđačkom opremom, televizijskim i aerofoto-kamerama i IC-uređajima, prikupljani su značajni podaci o trenutnom rasporedu jedinica i vatrelih sredstava na bojištu, što je odmah i korišćeno radi tučenja po otkrivenim ciljevima. Veliku ulogu su imala i leteća komandna mesta i radari. Izraelci su koristili za potrebe komandovanja jedan preuređeni avion »boing-707«, a kasnije i dva specijalna aviona kupljena u SAD.

Upućivanjem pojedinačnih obaveštajaca i grupa i organizovanjem obaveštajne mreže na teritoriji Libana i Sirije, takođe je prikupljen veliki broj podataka. Za saradnike su obično vrbovani Arapi koji su, pod raznim pritiscima ili uz davanje obećanja ili za novac, obavljali izviđačko-obaveštajne zadatke.

Međutim, za izvršenje delikatnijih zadataka birani su Izraelci doseljeni iz raznih arapskih zemalja, dobri poznavaoци arapskog jezika, prilika i običaja u Libanu i Siriji.

Početkom ratnih dejstava, korišćene su i palestinske žene i devojke, koje su ostale na teritoriji okupiranog dela Libana, a čiji su muževi ili deo porodice izbegli zarobljavanje i izvukli se na teritoriju Sirije ili severnog Libana. Izraelci su sa njima vršili kraće pripreme (obično nekoliko dana), vrlo često u policijskim stanicama ili zatvorima libanske hrišćanske milicije, i ubacivali ih sa drugim izbeglicama ili same na teritoriju pod kontrolom sirijskih i palestin-

skih oružanih snaga. Neke od tih žena su otkrivene od sirijskih i palestinskih vlasti, uhapšene i optužene za špijunažu.

Izraelci, navodno, sarađuju i sa odgovarajućim obaveštajno-bezbednosnim službama Libana, razmenjuju podatke sa njima, organizuju pojedine akcije zajedno, a za vršenje pojedinih zadataka, često, angažuju i pripadnike libanske obaveštajne službe, posebno falangiste.⁸

3. Umesto zaključka

Neki oblici specijalnog rata imali su istaknutu ulogu u pripremi i izvođenju izraelske agresije na Liban. Raspoloživi podaci ubedljivo ukazuju na činjenicu da je Izrael i ovaj, kao i sve ranije ratove, brižljivo i dugo pripremao kroz sistematsko delovanje na sopstveno stanovništvo i stanovništvo arapskih zemalja i svetsko javno mnjenje.⁹ Poseban akcenat stavljen je na psihološku pripremu stanovništva Libana kroz stvaranje, podsticanje i jačanje defetizma, psihološke, idejne i političke pritiske na zemlju i druge oblike delovanja, kako bi se Libanci distancirali od borbe Palestinaca i smatrali ih za direktne krivce za izbijanje rata i razaranja.

S obzirom na raznovrsnost primene specijalnih dejstava i drugih oblika i sredstava specijalnog rata, može se istaći da je on (specijalni rat) bio značajna komponenta rata u Libanu.

Intenzivna psihološko-propagandna dejstva bila su precizno uskladeni sa oružanim akcijama i dejstvima na frontu i u pozadini protivnika, a planirana su na osnovu ranije prikupljenih i obrađenih podataka i novoprikupljenih podataka i informacija o protivniku. Ta dejstva su izvođena radi stabilizacije i proširenja uspeha i pridobijanja Libana za saradnju (epilog je bio prihvatanje izraelsko-libanskog mirovnog ugovora po diktatu Izraela).

Takav razvoj situacije u ratu u Libanu, kao i splet spoljnih i unutrašnjih okolnosti, ukazuje, sve više, na potrebu organizovanja i pripremanja celog društva za odbranu od svih vrsta agresije, a to je posebno značajno za zemlje koje su na udaru agresivnih političkih i vojnih pretenzija stranih sila i unutrašnjih neprijateljski orijentisanih grupa.

⁸ Najdrastičniji primer je pokolj palestinskog življa u bejrutskim izbegličkim logorima Sabra i Šatila, koji su izveli pripadnici Falange pod zaštitom i kontrolom izraelskih obaveštajnih službi i jedinica oružanih snaga.

⁹ Na taj način se nastojalo da se opravda oružana intervencija s ciljem »obezbeđenja sopstvene teritorije od agresije Arapa«.